

N:o 26.

Ank. till Riksd. Kansli den 10 April 1872 kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändring af gällande stadganden angående skyldighet att deltaga i byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse.

I detta ämne hafva motioner blifvit väckta inom Andra Kammaren af Herrar *Sven Nilsson* i Elveröd och *O. B. Olsson*, hvilka föreslagit,

Sven Nilsson (motionen N:o 10): "att Riksdagen ville uti underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana förändrade stadganden angående deltagande i byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse, att dessa åligganden blifva för medlemmarne af tingslagen efter billiga grunder gemensamma;" och

O. B. Olsson (motionen N:o 58): "att 4 § i 26 kap. Byggningsbalken får den förändrade lydelsen, att alla inom häradet blifva skyldiga att i byggnad och underhåll af tingshus och fängelse efter fyrktal deltaga."

Enligt erhållna remisser åligger det Lag-Utskottet att häröfver sig yttra.

Omförmålda lagrum är af följande lydelse: "Tingshusbyggnad skall hvart härads bygga, efter gårdstallet, å vanlig tingstad, eller der Konungens Befallningshafvande pröfvar det för allmogen lägligast, sedan Rätten deröfver hörd är. Der skall vara en stufva så stor, som tarivas, och två kamrar; och vare häradet skyldigt den byggnad uppehålla. Vid hvart tingställe skall ock ett fängelse vara, der missgerningsmän må i förvar hållas. För denna byggnad vare ingen fri, utan sätes och ladugårdar, afhyste rå och rörs hemman, så ock preste och klockare bol." Varande, enligt Kongl. Förordningen den 17 September 1785, lotshemman befriade från skyldighet att i tingshusbyggnad deltaga.

Bih. till Riksd. Prot. 1872. 7 Saml. 15 Häft.

Under flera föregående riksdagar hafva framställningar blifvit gjorda i syftning att lätta ifrågavarande besvär genom en jemnare och mera tidsenlig fördelning af detsamma. På sätt Lag-Utskottet tillförene vid denna frågas behandling erinrat, härledde sig ifrågavarande lagstadgande från en tid, då man icke visste af någon annan till deltagande i allmänna onera på landet förpligtad befolkning än jordbrukaren, och då man ej kände någon annan grund för dennes beskattning än det hemmantal han innehade. Emellertid hafva förhållandena numera väsendtligen förändrats. I alla landsändar har, jemte den egentlige jordbrukaren, uppstått en befolkning af bruksidkare, fabrikanter, handlande och handverkare m. fl., hvilka lika väl som jordbrukaren hafva intresse af rättsskipningens behöriga handhavande. De böra därför ock i sin mån, efter lämpliga grunder, bidra till uppehållande af de för detta ändamål nödiga inrättningar, synnerligast som med den nyare tidens framåtskridande och folkmängdens tillväxt fordringarne i afseende på beskaffenheten af ifrågavarande byggnader betydligt stegrats.

På samma gång man under sednare tider allt mera erkänt, att hemmantalet icke är någon lämplig grund i fråga om deltagande i kommunala besvär, har man ock medgifvit rättvisan och billigheten deraf, att skyldigheten till deltagande i dylika besvär utsträcker till kommunens alla medlemmar. De skäl, som föranledt 1754 års lagstiftare att frikalla sätes- och ladugårdar samt afhysta rå- och rörshemman från allt deltagande i tingshusbyggnad, hafva numera, sedan rättigheten att besitta sådana hemman icke är frälsemän allena förbehållen, samt sednare tids lagstiftning äfven medfört förändring i stadgandena om frälsemäns forum privilegiatum, i det närmaste bortfallit; och någon giltig anledning, hvarföre innehafvare af preste- och klockarebol skulle i förevarande hänseende åtnjuta en förmån, som icke tillkommer andra boställshafvare, lärar svårigen kunna uppvisas.

Utskottet anser således, att ifrågavarande byggnadsskyldighet bör blifva ett gemensamt besvär, som drabbar icke blott egare af allt slags fastigheter, men äfven en hvar vid kommunalstämma röstberättigad. I detta afseende tilltror Utskottet sig likväl icke obetingadt förorda den af Herr O. B. Olsson föreslagna grund, eller fyrktalet, likasom Utskottet i saknad af erforderliga upplysningar till ledning för sakens närmare bedömande ej heller är i tillfälle att härutinnan framställa något detaljeradt förslag. Ehuru, enligt Utskottets åsigt, fyrktalet dervid bör tagas i hufvudsakligt betraktande, torde likväl vissa modifikationer böra ega rum för de klasser, hvilka genom förändringen i alla fall finge en ökad tunga och hvilkas intresse i kommunen måste anses mindre varaktigt än fastighetsegarens.

På hufvudsakligen enahanda skäl, som de här anförda, beslöto begge Kamrarna vid 1867 års riksdag en underdänig skrifvelse i ämnet alldeles likadan med den af herr Sven Nilsson nu föreslagna, hvilket beslut dock ej blef bragt till verkställighet. Utskottet har visserligen icke förbisett de anmärkningar, som vid 1870 års riksdag, då frågan sednast förevar, inom Första Kammaren framställdes emot en dylik skrif-

velses aflåtande; men dessa anmärkningar, hvarigenom man sökte framhålla att ifrågställda förändringen skulle innebära kränkning af eganderätten, lära dock sakna tillräcklig grund, då här är i fråga endast att åstadkomma en af förändrade förhållanden påkallad reglering af ett allmänt onus. Sådana förändringar, t. ex. i fråga om grundskatterna, om skyldighet att deltaga i prestgårdsbyggnad i stad o. s. v., hafva mer än en gång tillförene egt rum och torde äfven framdeles blifva oundvikliga i den mån samhällsutvecklingen fortgår.

Utskottet får därför, med föranledande af ifrågavarande motioner, vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte genom underdänig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t tacktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana förändrade stadganden angående deltagande i byggnad och underhåll af tingshus och häradsfångelse, att dessa åligganden blifva för medlemmarne af tingslagen efter billiga grunder gemensamma.

Stockholm den 8 April 1872.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.

Reservation:

af Herr von Möller, som icke kunde dela den af Utskottet i motiven yttrade åsigt, att fyrktalet vid ifrågavarande skyldighets bestämmande borde tagas i hufvudsakligt betraktande.

Herr Grefve Mörner, Herr von Sydow, Herr Björkenstam och Herr Carlén hafva begärt få antecknad att de i ärendets behandling inom Utskottet icke deltagit.
